

**I R E N A
G R A B O W S K A**



**PS. „EWA KALINOWSKA”
1909-1944**





IRENA GRABOWSKA

urodzona 20 X 1909 r. w Miłosnej k. Warszawy
zawód - dziennikarka

IRENA GRABOWSKA



- W czasie okupacji pracowała w Elektrowni Miejskiej w Warszawie.
- W latach 1943-1944 była kurierką „Zagrody”* do Niemiec, Szwajcarii i Lotaryngii. Używała pseudonimu „Ewa Kalinowska”.

*„Zagroda” – kryptonim działu Łączności Zagranicznej Oddziału V (dowodzenia i łączności) Komendy Głównej Armii Krajowej.

IRENA GRABOWSKA



W Piastowie, w parterowym domku rodziców przy ul. Reja (naprzeciwko dzisiejszej przychodni Piastun) przechowywała i zaopatrywała w dokumenty osoby pochodzenia żydowskiego, m. in. rodzinę warszawskiego wydawcy książek Jakuba Mortkowicza (jego żonę Janinę, córkę Hannę i wnuczkę Joannę).

IRENA GRABOWSKA



Tak Joanna Olczak-Ronikier zapamiętała pobyt u państwa Grabowskich w Piastowie:

*„Niepokojący wydawał się z początku ruch, który panował na Reja. Bez przerwy wpadali tam i wypadali młodzi ludzie, przekazywali jakieś tajemnicze wiadomości, wnosili i wynosili najrozmaitsze pakunki, czasem nocowali. Panna Irena często znikwała na parę dni, potem wracała, przywożąc ze sobą na nocleg obcych, najwyraźniej załęcznionych ludzi. Czasem zostawali dłużej. Czasem znajdowała dla nich inne schronienie. Nietrudno było odgadnąć, że poszukiwani są przez gestapo, że panna Grabowska zaangażowana jest w konspiracyjną działalność”**.

*Joanna Olczak-Ronikier, *W ogrodzie pamięci*.

IRENA GRABOWSKA



Joanna Olczak-Ronikier tak wspomina Irenę Grabowską:

„Była ucieleśnieniem słynnej polskiej kobiecości, składającej się z uroku i męstwa. Pozornie niefrasobliwa, traktowała poważnie staroświecki kodeks moralny, w którym miłość bliźniego naprawę coś znaczyła. Łączyła cechy, wydawałoby się sprzeczne: dziewczęcą zalotność, beztroskę, radość życia i wrażliwość na cudze nieszczęście, poczucie odpowiedzialności, lekceważenie niebezpieczeństw, na które się narażała. Była jak oddech życia, jak fala nadziei, pachnąca, ozdobna, jasna, w czerni swego połyskliwego futerka, pod aksamitnym cieniem pilśniowego kapelusza”.

*Joanna Olczak-Ronikier, *W ogrodzie pamięci*.

IRENA GRABOWSKA



W artykule „Fałszywe papiery” w Tygodniku Powszechnym Joanna Olczak-Ronikier wspomina:

„Po wymuszonej przez szantażystów ucieczce ze Żbikówka do Piastowa.

Po kolejnej wyprowadzce z Piastowa do Pruszkowa.

Z Pruszkowa do Choszczówki. Tam, zimą 1943 roku, do odludnego domu na wzgórzu dobrnęła przez zaśnieżone leśne drogi Irena Grabowska, najwierniejsza okupacyjna przyjaciółka, by przywieźć mojej matce i babce ciepłe ubrania, pieniądze i świeżo wyrobione kenkarty”.*

*<http://tygodnik.onet.pl/kultura/falszywe-papiery/6jx31>

IRENA GRABOWSKA



A tak Irenę Grabowską zapamiętała Hanna Mortkowicz-Olczakowa:

„Jeżeli Irena gdzieś biegła z torbą wypchaną paczkami, to na pewno wiozła jakieś zapasy lub odzież, komuś znajdującemu się w pilnej potrzebie.

Jeżeli z zaczerwienionymi od płaczu oczyma zdążyła na stację w Piastowie o niezwyklej porze, to na pewno spieszyła się, żeby ratować kogoś, kto wpadł, pomagać rodzinie aresztowanego. Spalone mieszkania i noclegi dla tych, którzy musieli z nich uciekać, lewe papiery, opieką nad dziećmi bez rodziców, zagubionymi w wojennym chaosie, nad starymi rodzicami beztroskich niegdyś przyjaciół, zdobywanie pieniędzy - nie dla siebie, nagłe alarmy, ukrywanie się i między jednym, a drugim niebezpieczeństwem rzadkie chwile lekkomyślnego wytchnienia - to była teraz treść życia. Dom rodziców w Piastowie wypełnił się nowymi i starymi przyjaciółmi. Wszyscy byli poszukiwani przez Gestapo.

Nawet ci, których przypadek sprowadził pod ten dach, zyskiwali opiekę, pomoc, najlepszych, ofiarnych przyjaciół, nie tylko w Irenie, ale także w jej rodzinie”.*

*Joanna Olczak-Ronikier, *W ogrodzie pamięci*.

IRENA GRABOWSKA



Irena Grabowska została aresztowana dnia 6 (7) III 1944 r. przy ul. Siennej 11 w Warszawie, w mieszkaniu należącym do kobiety o imieniu Maria.

Aresztowanie nastąpiło na skutek wsypy „Jaracha” (Antoni Mazurkiewicz vel Rudolf Zašdel).

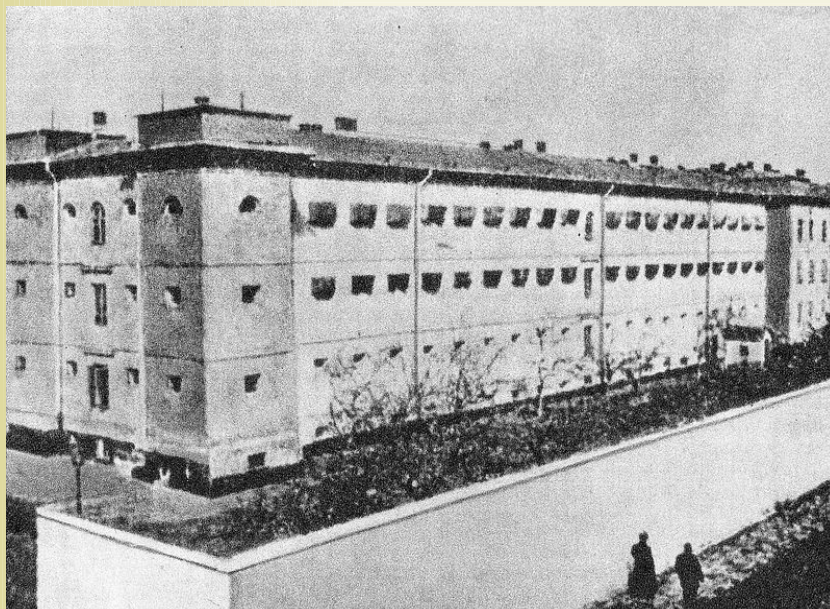
IRENA GRABOWSKA



W połowie marca 1944 r. doszło do konfrontacji „Jaracha” i Ireny Grabowskiej. “Jarach” podał Niemcom jej pseudonim i powiedział, kim była.

Torturowana w al. Szucha, przywieziona nieprzytomna na Pawiak, była leczona przez dr Annę Czuperską.

IRENA GRABOWSKA



*Pawiak na początku XX w.,
widok od strony ul. Dzielnej,
www.wikipedia.pl*

IRENA GRABOWSKA



Według konspiracyjnego meldunku
z więzienia została rozstrzelana w ruinach
getta 26 IV 1944 r.

IRENA GRABOWSKA



W 1983 r. pośmiertnie odznaczona
medalem „Sprawiedliwy wśród
Narodów Świata”*.

* Sprawiedliwy wśród Narodów Świata
najwyższe izraelskie odznaczenie cywilne
nadawane nie-Żydom, medal ten
jest przyznawany przez Instytut Pamięci
Męczenników i Bohaterów Holocaustu
Jad Washem w Izraelu (nazwa oficjalna:
*Yad Vashem The Holocaust Martyrs’
and Heroes’ Remembrance Authority*).



IRENA GRABOWSKA



Odznaczenia:

Krzyż Walecznych

Medal Walecznych

Medal „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”

BIBLIOGRAFIA



Muzeum Więzienia Pawiak – oddział Muzeum Niepodległości

Bartoszewski Władysław, *Warszawski pierścień śmierci*, Warszawa 2008

Czuperska-Śliwicka Anna, *Cztery lata ostrego dyżuru*, Warszawa 1989

Latkowska-Rudzińska Helena, *Łączność zagraniczna Komendy Głównej Armii Krajowej 1939-1944 Odcinek "Południe"*, Lublin 1985

Olczak-Ronikier Joanna, *W ogrodzie pamięci*, Warszawa 2002

Registry of over 700 Polish citizens killed while helping Jews During the Holocaust

<http://tygodnik.onet.pl/kultura/falszywe-papiery/6jx31>

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Pawiak>

Opracowanie:

*Oliwia Miziurek, Blanka Mysiorek,
Natalia Szyszko, Natalia Wilewska*

Uczennice kl. Vc
Szkoły Podstawowej nr 4
im. Bohaterów spod Darnicy
w Piastowie



Opiekun: *Wioletta Mamcarz*

